

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLXI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 20

Lýsingarprisur fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Mánadagin 19. mei 1947

Bladið verður bilagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið

21 Árg.

STÆTTARSTRÍÐ

Stættir og stættarstríð gongur so langt aftur sum til tað, at eitt samfelag varð stovnað. Tað er óvítugt at siga tað, at tað eru vissir menn ella vissir politiskir flokkar, sum skapa stættir og stættarstríð. (Klasser og Klassekamp).

Stættirnir eru, og tað er altíð so, at interessur teirra, sum vit taka til, ganga oftast móti hvørji aðrari. Mangar tíðir hava vit ikki hoyrt stórvægis til stættir, kor teirra ella ynski teirra. Men tað er ikki tí, teir ikki hava verið (tað er ein moderna hugsjón, sum tosar um hitt stættarleysa samfelagið). Teir hava verið. Men summir hava verið so veikir og summir so sterkir, at teir veikaru hava ikki verið førir at koma uppundan og til orða.

Tað var eisini ein barnslig liberalistisk hugsan, sum boðaði monnum frá, at hin einstaki við øllum sínum kreftum, øllum sínum evnum, skuldi fáa frítt ráðarúm, tí gekkst tað honum væl, gekkst tað granna hansara eisini væl. Henda hugsan fór eisini til stættirnar, arbeiðsgevarar og arbeiðarar: Gjörðist ein stættur rikur og múgvandi, so rann hansara ríkidómi á undirstættin, og so fór hann at blóma upp. Men tað var ikki so. Henda hugsan hevur ikki loyst stættarproblem. Markið millum stættirnar gjörðist bara hægri.

Tað einasta vit hava fingið, og sum vit kunna nevna sum eitt samfelagsligt framstig, er, at stættirnir hava tikið seg saman, organiserað seg, og so við samráðingum eru komnir at tala hvør við annan og hava á síðiligan og sømiligan hátt borið fram síni mál. Áður var tað bardagar, ið endaði ein stættar-ójavna. Og bardagin javnaði ikki, men gjörði ójavnan bara stórri. Tað var hin veikari, sum mátti lúta.

Menn hava altíð borið fram her í Føroyum, at her hjá okkum hava ikki verið stættir ella stættarstríð. Alt samfelagið var so friðaligt og væl skipað, tað var ikki fyrrenn politiskir ófriðakroppar komu fram og við uppøsing íbirtu stættarstríðið.

Nú í hesum dögum kemur tað til sjóndar, nú ið ósemja stendur millum arbeiðsgevarar og arbeiðarar. Nú eru tað blöð, ið gruggast um vissar »som udover Anstændighedens Grænser ophidser Arbejdere og Arbejdsgivere mod hinanden» - - -

Og aðrir tosa um spjældandi kreftir, sum vilja syndra fólkíð og fáa Føroya unga vinnuveg av fótum.

Hetta er ein visa sum er kend: politiskir flokkar, sum ikki skulu umboða nakran stætt, men skulu vera so rættvisir og samfelagsupbyggjandi, at teir vilja fremja gagn alla flokka.

Slik tala kemur altíð framanundan valgum og framanundan lønstriði. Men vit lurta ikki eftir henni.

Eingin kann siga tað, at um politiskir flokkar draga fram órættvisi og rangleikar í samfelagnum, at teir so eru stríðbirtandi og vilja kóva semju og gott samlag millum stættirnar. Tað er nettupp rangleikarnir og tann persónliga eginvildin, sum eru grundirnar til stættarstríðið. Um roynt var at bøtt um orsakirnar til stríðið, hevði ikki stríðið verið. Og tað er ósatt, tá ið blöð, sum umboða politiskar flokkar, gera seg so eingla-rein og siga seg standa óheft av stættarmuninum og stættarstríðnum. Tað eru nettupp teir flokkar, sum tey umboða, ið skuld hava í stríðnum, tí teir einoygdir hava vart interessurnar hjá einum stætti og helst tí sterka, yvirmannastættinum, ognarstættinum. Men tað er oftast í loyndum, at sýnt verður hvørjum parti, fallið verður í, tá ið ikki hvør maður hevur høvi at kanna tað.

Vit duga ikki at siggja, at tað eru »spjældandi kreftir» ella »uppósandi flokkar», sum eggjað hava arbeiðarum at taka tað álvarsfulla stig at hótta við verkfalli.

Allir Føroyingar vita, at Føroyar eru í stórari arbeiðstíð og nýta hvørt mannsbarn at vera uppi í hesum uppbyggjingsverki. Eingin man við gleði fara til nakað stríð og helst ikki, tá ið eins land er farið undir slíkt uppbyggjartiltak. Men tað er at biðja hesar menn, sum altíð eru so skjóttir at leggja skuld á

Eingin arbeiðsstøðgur!

Bæði feløgin samtyktu semingsmannsins uppskot!

13. mai komu umboðsmenn fyri Føroya Arbeiðarafelag og Føroya Arbeiðsgevarafelag saman aftur til fundar við semingsmanninum, G. Dahl-Olsen.

Leingi varð togað aftur og fram, uttan at partarnir samdust, og kl. 2 á nátt skar semingsmaðurin ígjøgnum og dikteraði eitt semingsuppskot, sum samráðingarnevndirnar, sæð frá hvør sínum sjónarmiði, vóru illa nøgdar við og ikki vildu átaka sær at samtykkja. Arbeiðararnir royndu millum annað at fáa semingsmannin at broyta uppskot sitt viðvíkjandi yvirtíðsgjaldinum; men hann vildi ongur broytingar gera. Nevndirnaringu tá við til at leggja uppskotið so sum tað var fyri felagsfund til avgerðar.

Føroya Arbeiðarafelag hevði boðað arbeiðarafeløgnum til fundar í Havn 14. mai, og umboðsmenn fyri flest øll feløg vóru sostatt staddir í Havn. Semingsuppskotið varð gjølla kannað, og toat menn kundu ynskt tað betur, samtykti Føroya Arbeiðarafelag kortini at taka við tí.

Arbeiðsgevararnir kallaðu saman teir limir, ið bústandi eru í Havnini, til fundar og settu seg í samband við limirnar uttanfyri Havnina. Úrslitið úr hesum tingingum varð, at semingsuppskotið varð samtykt við einum teprum fleirtali.

Eisini Havnar meistarafelag samtykti uppskotið.

Tað góðkenda uppskotið, ið

aðrar, at kanna hesa tíð, vit hava lívað í og kanna henda streym, vit eru komin í, um alt er so rætt og rættvist, sum tað átti at verið, og um roynt er at taka burtur tær atvoldir, ið eru og koma til eitt stættarstríð.

Okkara land er við at búnast til eitt modernað samfelag, tað er komið í ein menningarstreym, og teir, sum sita við róðrið kunna ikki tveita ræðið frá sær og lita uppá, at alt gongur av sær sjálvum.

Tað loysir ikki stríðsmálina bara at tveita tey til stættirnar at takast um.

er undirskrivað av samráðingarnevndunum og sostatt er galdandi sum sáttmáli, tjóðar so:

a) Alle lokale Overenskomster forbliver i Kraft og kan opsiges med 2 Maaneders Varsel til en 1. Maj.

b) Der tillægges Daglejerarbejderne 40 Øre pr. Time som Ekstra-Dyrtidstillæg og til Haandværkere og Chauffører 50 Øre pr. Time.

Det omhandlede Ekstra-Dyrtidstillæg berettiger ikke til Tillæg ved Overtidsarbejde, der fastsættes til 50% de første 4 Timer efter Normalarbejdets Ophør, derefter 100% af Grundlønnen.

c) Ungarbejdere og Kvinder tillægges procentvis af Ekstra-Dyrtidstillægget det samme som Kontrakten hjemler dem af Dyrtidstillægget (Prístals-tillægget).

Denne Overenskomst er gældende fra den 16. ds. Kl. 8 og kan opsiges med 2 Maaneders Varsel til en 1. Maj.

De fastlønnede ufaglærte Arbejderes Lønninger reguleres med 40 Øre pr. Time i Forhold til Timetallet.

De fastlønnede faglærte (herunder Chauffører) Arbejderes Lønninger i samme Forhold med 50 Øre pr. Time.

Stykki a er kortini so at fata, at allir lokalir sáttmálar kunnu víðgerast og broytast, tó so at lønarreglurnar ikki verða lagdar lægri enn hesin sáttmáli ásetir, og so sjálvandi at broytingarnar verða gjörðar í friði — tí arbeiðsstøðgur kann ikki gerast fyrr enn til uppsøgnartíð.

Hóast lønabótin er so stór, at arbeiðararnir sjáldan munnu hava vunnið so nógv í friði áður, so er tað einki at ivast í, at nógvir ikki eru tilfríðs við hana sum heild — særliga man tað vera yvirtíðsgjöldini, ið verða hildin at vera ov lág; men tá hugsað verður um, at lønarabótin gevur einum ófaklerdum arbeiðara um 1000 kr. meir árliga og handverkaranum enn meir, so má hvør maður ásanna, at tað, ið kanska kundi verið vunnið meir við einum drúgv-